

Zāļu verifikācijas sistēma: iespējas un riski

Santa Bičkoviča – Vavžika

Latvijas Zāļu verifikācijas organizācija

12.12.2018.

Zāļu viltojumi – būtiska problēma

- ES legālajā zāļu tirgū gada laikā bija **1,5 miljoni viltotu zāļu iepakojumu**. Tas ir, katrs viens zāļu iepakojums no 20 000 bija viltots* (2007)
- ES dalībvalstu zāļu kontroles laboratorijās gada laikā atklāj **356 viltotu zāļu gadījumus legālās piegādes ķēdēs** un 8932 gadījumus – nelegālās (2011)
- Latvijā 2018. gada pirmajā pusē **atsauktas 8 zāles** un **23 ziņojumi** *Rapid Alert* sistēmā attiecās uz Latviju. 2017. gadā – **46 ziņojumi** un **atsauktas 9 zāles****
- Šā gada 22. oktobrī muita lidostā “Rīga” kādas personas bagāžā atrada 30 tūkstošus viltotu recepšu medikamentu impotences ārstēšanai. Tie ir 999 zāļu iepakojumi un 999 pacienti, kas tās lietoju.

**EK prognozē, ka 2008.-2020. gadā legālajā piegādes ķēdē būtu
42 miljoni iepakojumu viltotu zāļu**

*Impact assesment report http://ec.europa.eu/smart-regulation/impact/ia_carried_out/docs/ia_2015/swd_2015_0189_en.pdf

**Veselības inspekcijas dati

Viltotās zāles apdraud dzīvību

ES legālās piegādes ķēdes dažādos posmos tiek atklātas viltotas zāles, ko lieto visdažādāko slimību ārstēšanai: pretsāpju un pretdrudža, cukura diabēta un citu endokrinoloģisko slimību, reimatoloģisko, kardioloģisko, kuņģa un zarnu trakta slimību, onkoloģisko slimību, depresijas un citu psihisko traucējumu, miega traucējumu, trauksmes, HIV/AIDS, narkotiku atkarību u.c. slimību ārstēšanai, kā arī vakcīnas.

- Herceptīna gadījums – **pretvēža zāles**, kas nozagtas slimnīcā un caur daudzām ES valstīm, tai skaitā divām Latvijas firmām, nonāk pie pacientiem **bez aktīvās vielas**
- Diabēta zāles ar **6x lielāku aktīvās vielas koncentrāciju**, kas noved pie pacientu nāves
- **Viltota** dzemdes kakla vēža **vakcīna** (Vācija, 2014)
- **Viltotas astmas zāles**, ražotas Bulgārijā, tirgotas Kiprā – bez aktīvās vielas (2012)
- Aptiekā pārdots **destilēts ūdens** interferona vietā (Rumānija, 2013)
- Havras ostā Francijā atklāti 2 konteineri ar **10 tonnām viltotu zāļu** no Āzijas (2011)

Riski pacientu veselībai un dzīvībai ir lieli

Zāļu drošuma pārbaudes jeb verifikācijas sistēma

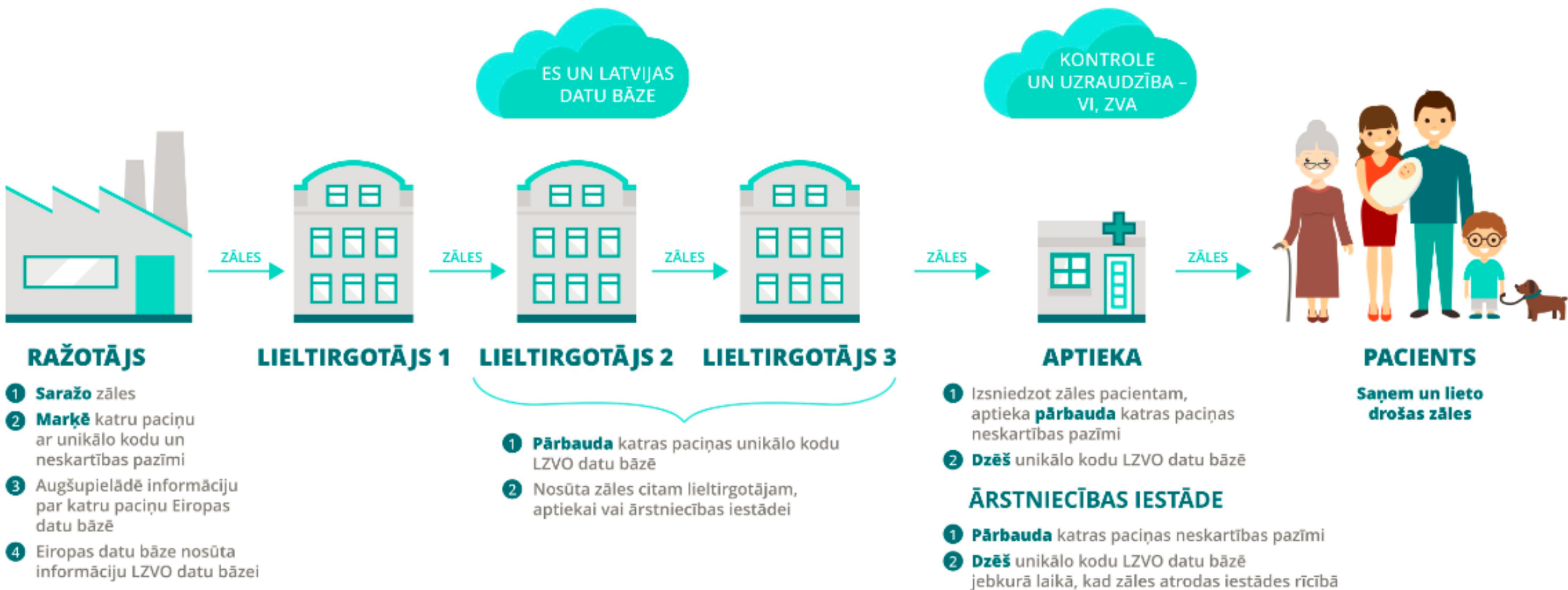

PC: 0485437463756439
LOT: A52G6732U
EXP: 136219
SN: 4215321AUP739BV64300TR37

- Zāļu drošuma pārbaudes jeb verifikācijas sistēmas mērķis ir **novērst viltotu zāļu risku patērētājiem.**
- Tā ir jauna līmeņa zāļu drošības sistēma, kas vienoti darbosies 32 EEZ valstīs no 09.02.2019.
- Ražošanas procesā ar **unikālu** kodu (identifikatoru) tiks **marķēts ikkatrs zāļu iepakojums**
- **Informācija uzkrāta vienotā Eiropas datu bāzē**, darbosies nacionālās sistēmas
- Latvijā sistēmu veido **Latvijas Zāļu verifikācijas organizācija**
- Aptiekām, slimnīcām, poliklīnikām un citām ārstniecības iestādēm būs **jāpārbauda zāļu iepakojums un jādzēš kods tieši pirms zāļu nodošanas pacientam**

**Dažas sekundes laika, dators un interneta pieslēgums,
lai pacienti varētu saņemt pārbaudītas un drošas zāles**

Atbildība katrā zāļu aprites posmā

Sistēmas veidošana Latvijā – sistēma

- LZVO šobrīd ir **pabeigusi** Latvijas sistēmas tehnisko izstrādi
- Sistēma ir **pieslēgta Eiropas datu bāzei**
- Zāļu ražotāji **sāk ievadīt** ES sistēmā datus par paciņu **QR kodiem**
- Pirmajam sistēmas lietotājam Latvijā jau ir **izveidots lietotāja profils**
- LZVO **aicina** visus sistēmas dalībniekus **sākt pieslēgšanos**

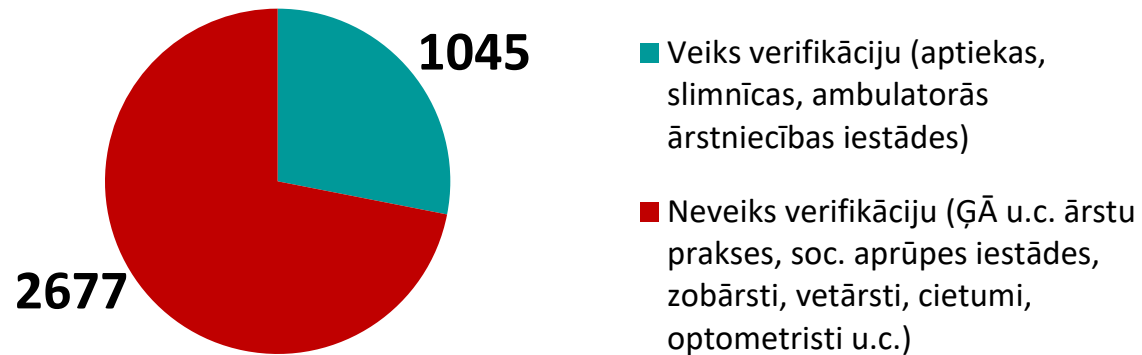
**Verifikācija pilnā apmērā jāuzsāk jau 2019. gada 9. februārī,
bet lietošanai gatava pieslēguma izveide var aizņemt
līdz pat 60 darba dienām**

Sistēmas veidošana Latvijā – regulējums

- Sistēmas **pamatprincips** – zāļu drošuma pārbaudi veikt **maksimāli tuvu gala lietotājam**.
- EK regula **teorētiski pieļauj izņēmumus**, ka atsevišķos gadījumos zāļu paciņa jāpārbauda nevis tieši pie nodošanas lietotājam, bet gan jau zāļu lieltirgotavā. Izņēmumus nedrīkst attiecināt uz **ārstniecības iestādēm**.
- VM gatavo **MK noteikumus** zāļu verificācijas sistēmas ieviešanai, bet **atšķiras LZVO un VM viedokļi** par iespējamo izņēmumu loku. Diskusijas par ārstu speciālistu praksēm, ģimenes ārstiem, zobārstiem, optometristiem, vetārstiem u.c.
- LZVO iebilst Veselības ministrijas plānam veidot **plašu izņēmumu loku** no vispārējā zāļu verificēšanas pienākuma. LZVO uzskata, ka tā veidojas pārāk lieli riski pacientiem saņemt viltotas vai nekvalitatīvas zāles.
- Nepieciešams Ministru kabineta **gala lēmums**, lai būtu pilnīgi **skaidra sistēma**.

Sistēmas veidošana Latvijā – ar riskiem pacientiem

- Sistēmas **pamatprincips** – zāļu drošuma pārbaudi veikt **maksimāli tuvu gala lietotājam**
- EK regula **teorētiski pieļauj izņēmumus**, ka atsevišķos gadījumos zāļu paciņa jāpārbauda nevis tieši pie nodošanas lietotājam, bet gan jau zāļu lieltirgotavā
- Izņēmumus nedrīkst attiecināt uz **ārstniecības iestādēm**. Latvijā visas ārstu prakses ir ārstniecības iestādes.
- VM gatavo MK noteikumus zāļu verifikācijas sistēmas ieviešanai:

Zāļu paciņas ceļš līdz pacientam vairs nebūs pilnībā izsekojams.

Risks pacientiem saņemt nelegālas un nedrošas zāles

Zāļu verifikācijas risinājumi – ērti un ātri

Dators un interneta pieslēgums

Divu skaitļu ievadīšana sistēmā

Aizņem līdz **20 sekundēm** laika

Lietotājiem ar mazu verificējamo zāļu apjomu **līdz 10-20 iepakojumiem dienā**

Bezmaksas risinājums

Ārstu prakses, zobārsti, veterinārārsti

Telefons un aplikācija
Aplikācijas instalēšana

QR koda nolasīšana no zāļu iepakojuma

Aizņem līdz **2 sekundēm** laika

Lietotājiem ar mazu un vidēju verificējamo zāļu apjomu **ap 100 iepakojumiem dienā**

No **5 eiro** mēnesī (iespējami jauni risinājumi)

Ārstu prakses, nelieli veselības centri, poliklīnikas, doktorāti

Sistēmas un skenera iegāde un uzstādīšana

QR koda nolasīšana no zāļu iepakojuma

Aizņem ap **1 sekundi** laika

Piemērots lietotājiem ar lielu verificējamo zāļu apjomu **virs 100 iepakojumiem dienā**

No **30 eiro mēnesī** + skeneris no **50 eiro**

Aptiekas, slimnīcas, veselības centri, poliklīnikas, doktorāti, **lieltirgotavas**

Verifikācija ar datoru

Serial number related activities

IDENTIFY SERIAL NUMBER	
Input	Keyboard
Product code	GTIN/NTIN <input type="text" value="04750934829012"/>
Serial number	<input type="text" value="KNAFNPA70003"/>
Process	Dispense single pack manual entry (G122)

start

Verifikācija ar telefonu

1

**Reģistrācija un
līgums ar LZVO**

Lietotāja
profila izveide
un sertifikāta
augšupielāde

2

**Mobilais
telefons ar
interneta
pieslēgumu**

Aplikācijas
instalēšana

3

QR koda
noskenēšana
ar aplikāciju

**Aptuveni 2
sekundes**

Verifikācija ar skeneri

1

**Reģistrācija un
līgums ar LZVO**

Lietotāja
profila izveide
un sertifikāta
augšupielāde

2

**Skeneris, IT
sistēma**

Sistēmas un
skenera iegāde
un uzstādīšana

3

**QR koda
noskenēšana**

Aptuveni **1
sekunde**

Pacientu drošība pirmajā vietā!

- Latvijā pēc **diskusijām** ekspertu starpā un sabiedrībā jāveido pacientiem drošs regulējums – jāpilnveido MK noteikumu projekts
- Jāpiedāvā **ērti un katrai lietotāju kategorijai atbilstoši** verifikācijas risinājumi, maksimāli taupot laiku un naudu
- **Jāslēdz līgumi** ar Latvijas Zāļu verifikācijas organizāciju, **jāpievienojas datu bāzei**, jāizvēlas risinājums
- Jāinformē pacienti, ārsti un farmaceiti par **jauno sistēmu un tās ieguvumiem**
- **2019. gada 9. februārī sākas zāļu verifikācija** pie to nodošanas jeb izmantošanas pacientiem!

Līdz Viltoto Zāļu
Direktīvas un Regulas
ieviešanai 09.02.2019.
atlikušas

67 DIENAS
45 darba dienas

222 no 405
Reģistrācijas apliecības
īpašnieki (RAĪ), t.sk.
paralēlie importētāji, kas
parakstījuši līgumu ar
LZVO par sistēmas
finansēšanu

60 no 222
RAĪ, kuru vismaz 1
produkts aprīkots ar
QR kodu un
augšupielādēts LZVS
caur HUB

11 no 72
IT risinājumu
testēšana, ko veic
klientu pilnvarotie IT
pakalpojumu sniedzēji

LZVS gatavība kvalitātes un ražošanas/darba vidē no:

IQE	PRD	Gala lietotāju reģistrācija
17.04.2018.	28.06.2018.	23.10.2018.

**NAV
APSTIPRINĀTS**

Tiesiskais regulējums
Latvijā –
Ministru kabineta
noteikumu
Nr.57, Nr.220,
Nr.304,
Nr.416 un Nr.436
grozījumi
(Veselības ministrija)

LZVS – Latvijas zāļu verifikācijas sistēma
RAĪ – reģistrācijas apliecības turētāji
HUB – Eiropas zāļu verifikācijas sistēma (datu bāze)
IQE – testiem gatavs pieslēgums tiešsaistē (kvalitātes vidē)
PRD – darbam gatavs pieslēgums tiešsaistē (produkcijas vidē)

Paldies!

Jautājumi?